

DENİZ KORUMA ALANLARI ÖNCELİKLİ TÜRKİYE’DE SORUMLU BALIKÇILIĞA GEÇİŞ;

PROJENİN ÖNEMİ, HEDEF VE TANIMLARA KISA BAKIŞ

Nesimi Ozan Ververi
Çevre Bilimleri Uzmanı
SAD adına Proje Yürütücüsü

Çocuk yaşımdan beri İzmir’in Karaburun kasabasında denizle içiçe olma şansım oldu. Son 13 yıldır bu kasabada, buraya gönül vermiş yaşıyorum. Kısa , orta ve uzun vadeli projelerde deniz ve kıyıların araştırılması ve korunması amacıyla değerli ekip arkadaşarımla omuz omuza 20 yılı aşkın süredir çalışıyoruz. Ülkemiz inanılmaz bir yaşam alanı. Çok ama çok zengin. Deniz , toprak ve o toprağı besleyen tatlı sularla içiçe yaşamının müthiş zenginliği , bu zenginliklere saygı duymak, bunu eken, biçen ve ekmeğini bu kaynaklardan çıkaran insanlarla yaşamı paylaşmak müthiş bir tecrübeydi. Tecrübeydi diyorum çünkü her şey hızla değişiyor. Çocukluk zamanımdaki balıklar yok. Toprak adeta yapı değiştiriyor, dereler, ırmaklar avucumuzun içinden akıp gidiyor adeta...

Bu projede, elimizden geldiğince kısa, öz ve çarpıcı çözümlerle birey olarak denizlerin korunmasında “ben ne yapabilirim” sorusuna kendi yeteneklerimizi, kültürümüzü göz önünde bulundurarak yanıt bulmaya çalışacağız. Sualtı Araştırmaları Derneğı bir okul oldu bize ve biz bu okulda ancak başka insanlarla, kurumlarla elele verebildiğimizde yok oluşa kafa tutabildiğimizi gördük. Yok olan değerler vasıtasının frenine basabildiğimizi Türkiye’nin dört bir yanına yayılmış gönüllülerimizin destekleriyle tecrübe ettik. Bunu daha önce proje yaptığımız alanlarda gördük. Kolay mı hayır, çok zor ancak insan olmanın değeri ve anlamı, yaptıklarımızın muhakemesinde değil mi? Sorumluluğunu almakta değil mi?

Projemiz “Doğayı bir çok bireye göre nispeten veya oldukça daha iyi tanıyan” amatör balıkçıların **en başarılı örnek bireyler** olacağından yola çıkarak , bize hep sorulan “**Ben ne yapabilirim**” sorusuna yanıt arayacak. Tartışmayacak mıyız, elbette, farklı düşünmeyecek miyiz , elbette, ancak bunu oltanın ucundaki balığın tatlı ve nazlı dokunuşlarıyla doğayla nasıl iletişim kuruyor isek ve bunun yerini hiçbir şey tutmuyorsa öyle; birbirimizi görerek ve duyarak, dinlemeye zaman ve emek harçayarak, sağlıklı iletişim usulleriyle yapmak istiyoruz. Kaş ve Ankara toplantılarının amacı tanışmak, ve birliktelikten doğan enerjimizi hissetmek, bundan doğa ve birliktelik lehine pay çıkarabilmektir.

İnternet ortamında değerli amatör balıkçıların birbirlerini anlama ve kendilerini ifade etme çabalarını izleme ve gözleme tecrübelerimiz olmuştur. Gözlemlediğimiz süreç, bireylerin tutkuları, heyecanları, konuya olan bağlılıkları, duygusallıkları, ve belki telaşları nedeniyle çok iyi uyum sağlana bilinecek konularda yer yer yorucu iletişim süreçlerinin yaşandığını ifade ediyor. Bu iletişim şeklinin sıkıntı ve yetersizliklerini aşmak amacıyla Kaş ve Ankara toplantılarını düzenliyoruz.

Toplantılarda proje bünyesinde Sorumlu Balıkçılık Rehber kitapçığın geliştirmek ve “SORUMLU BALIKÇILIK STANDART VE USÜLLERİ” üzerine bilgiler paylaşmak istiyoruz.

NEDEN “SORUMLU” TERİMİ

Sorumlu kelimesine Akdeniz ülkelerinde bir çok farklı konuda sertifikasyon terimi olarak da rastlanırken, örneğin Turizm konusunda aynı şekilde “Sorumlu Turizm” tanım kuvvetle ve yaygın şekilde kullanılmaktadır. Sorumlu kavramı ilgili olunan standardı ifade etmektedir.

Sorumlu Balıkçılık kavramının temelinde yokolan ekolojik değerlere birey olarak ne etkide bulunduğumuz değil hepimizin toplam etkisini kabul etme sorumluluğu ve bu nedenle ısrarla birlikte hareket anlayışı vardır. Sorumlu Amatör Balıkçılık maraton bir süreçtir. Sorumlu Amatör Balıkçılığın olumlu katkılarını geliştirmek amacıyla **sürdürülebilir balıkçılık standart ve kodlarını öğrenme , geliştirme anlayışı sürekli bir süreçtir .**

Sorumlu Balıkçılık

-EKOLOJİK

-SOSYAL (ETİK KURALLAR VE MEVZUAT)

-SOSYO – EKONOMİK katkıları açısından

üç temel ayakta incelenebilir.

BİLİMSEL VERİLER, ÜLKEMİZ, AKDENİZ VE DÜNYA’YA KISA BAKIŞ

Amatör Balıkçılık konusunda ülkemizde istatistiksel reel veri çok kısıtlıdır. İtalya, Fransa, İspanya bu konunun önemini fark etmiş ve bilim adamlarını bu konuda çalışmaya sevk etmiştir. Onlar bu konuyu son 20-30 yıldır harıl harıl çalışıyor, egomuzu çimdikleyen, ezber bozan bilgiler üretiyorlar. Keza gelişmiş ülkelerde elde edilen veriler amatör balıkçılığın bir yandan denize olan etkilerinin sanılandan çok ama çok daha farklı olduğu, dünyada ve Akdeniz’de kaç kişinin amatör av yaptığı, bilinçsiz , aşırı ve yasadışı avın neye nasıl etki yaptığı üzerine elimizdeki çok sayıda makalelerde ifade ediliyor. Çalışmalar, amatör avın “doğru yönetilmesi” halinde ekonomiye sürdürülebilir çok büyük katkısı olduğunu ortaya koyuyor. Tabi bu katkının üretilebilmesinin gereği denizlerin ve iç suların korunması sınavı. Bu sınav tüm ülkeler için oldukça çetin bir sınav olarak tespit ediliyor. Şöyle ki profesyonel av baskısı yanında, amatör balıkçılık kavramı çok çok hızlı geliyor ancak **sosyal ve yönetsel altyapısı** arkadan geliyor. Bu nedenle Dünya Tarım Örgütü üst üste toplantılar düzenliyor, terimlere tanımlar ve sorunlara çareler üzerine tüm Akdeniz çalışıyor.(Yakın tarihte amatör balıkçılık üzerine yapılan önemli toplantılardan biri Türkiye’de yapılmıştır, ref 1. Avrupa Birliği’ nin Amatör Balıkçılıkla ilgili komisyonunun başında bugün bir Türk bilim insanı bulunuyor.)

TERİMLERİN ANLAMLARI DEĞİŞKEN

Amatör balıkçılık anlamının ne olduğu, kategorileri, amaçları, usulleri onu üreten kültür ve coğrafyaya göre anlam ve ifade değiştirebilmektedir. Konuya açıklama getiren referansları vererek biz de bu anlamları inceleyeceğiz. Ancak bu projede bizler belki de amatör balıkçılığın ne olduğundan çok ne olmadığı endişesinden yola çıktık. Amatör avcılık bir çok yanlış algı ve uygulama nedeniyle orasından burasından çekiştirilmiş ve yıpranmış bir terim olarak karşımıza çıktı. Amatör avcılıkta tekniklerini de kullanarak “Yasadışı ve aşırı balıkçılık, bilinçsiz balıkçılık” uygulamaları bizi oturduğumuz koltuktan kaldırdı ve kolları

sıvayarak fon arayışına girdik, uzun süren mücadeleler ardından projeler yazdık ve destek bulduk. Üstlendiğimiz sorumlulukları bir prensibe bağladık. Bu proje Sualtı Araştırmaları Derneği'nin değil tüm katılımcıların projesi olacaktı. Biz bu projeyi bu ana prensibe ve kurala inanarak aldık . Mücadelemiz de bu yöndedir.

Eleştiri alacağımızı bilsek de (ki bunu başından beri biliyorduk şöyle ki elimizde olan ve olmayan nedenlerle yanlış , eksik yapma veya anlaşılma riskini öngördük) biz bilgimize ve sevgimize güvendik, alacağımız her türlü olumsuz ve olumlu eleştirinin temelinde herkesin heyecanı, doğa sevgisi olduğuna inandık, seyre çıktık. Kimseyi hedef almadan, kimseyi hedef göstermeden amatör balıkçılığın ruhuna ve özüne güvenerek.

PROJE NEDEN “ DENİZ KORUMA ALANI”- DİYOR?

(İngilizcede yaygın kullanımı : MARINE PROTECTED AREA- **MPA**) ”

“Proje Deniz Koruma Alanlarında Sorumlu Balıkçılığın Geliştirilmesi” adı altında fonlanmıştır. Şöyle ki ortaya atılacak olan prensiplerin tüm Türkiye sathına yayılması zaman alacaktır. Bu noktada pilot uygulama alanlarına ihtiyaç duyulmuştur. Belirtilecek ve yaygınlaştırılması mücadelesi verilecek tüm uygulamalar, usuller bir pilot alanda ifade edilecektir. Akdeniz’de 170 kadar Deniz Koruma Alanı – **MPA** vardır. Türkiye’de Ege ve Akdeniz’de ilan edilmiş bu alanlar (Saroz, Ayvalık, Foça, Gökova, Datça, Köyceğiz, Kaş gibi...) ekolojik olarak en kırılgan, hassas kıyı ve deniz alanları arasından belirlendiler. Deniz Koruma Alanları yerel sektörel kullanım kararlarının daha titizlikle planlanması gereken ve doğa koruma lehine tedbiri uygulamalara daha çok ağırlık verilmesi beklenen, ekonomik girdilerin bir ayağının denizde bir ayağının kıyıda yoğunlaştığı alanlardır. Bu alanların bazılarında bir çok av usulüne zaman ve mekan zonlaması (planı) getirilmiştir. Bu yanlış anlaşılmalıdır. Projemiz amatör balıkçılığa kısıtlama getirmek değil amatör balıkçılığın diğer sektörlerle çatışmaya girmeden nasıl planlanacağı konusunu siz değerli katılımcı ve paydaşlara sorarak “model” geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu her türlü su, deniz aktivitesi için geçerli bir süreçtir ve standart olarak Dünya ve Akdeniz ülkelerinde de şekillenmektedir. Bu amaç özellikle sualtında sualtı turizmi yapan değerli dalış merkezleri ile değerli sualtı avcıları arasındaki ilişkileri iyileştirmek örneği ile daha iyi ifade edilebilir. Veya son dönemde kıyı alanlarında profesyonel kıyı balıkçıları ile amatörler arasında yaşanan çok talihsiz çatışmaları engellemek ve yumuşatmak amacıyla.

Bu soruların yanıtları birlikte Kaş ve Ankara toplantılarında değerlendirilecektir. Kaş Pilot alanında Sorumlu Amatör Balıkçılık üzerine uygulama ve çalışmalar ifade edilecektir. Datça Pilot alanında ise Sorumlu Kıyı Balıkçılığı (kıyı balıkçıları ile amatör balıkçılık turizminin eşleştirilmesi, uyumlandırılması üzerinde çalışmalar, bilinçli avcıların ödüllendirilmesi, model sertifikasyonu), Sorumlu Restoran (yasadışı ve aşırı balıkçılığın arz noktalarında kontrolü ve bilinçli hizmet sunumunun model sertifikasyonu) ve nihayetinde SORUMLU TÜKETİCİ kavramları ele alınacaktır.

Datça Projesi Aralık 2013 tarihinde sonlanacaktır.

SORUMLU BALIKÇILIK AKTÖRLERİ BİZLERİZ

Yaşadığımız ortak tecrübeler, takdir edilirse, bizlere şunu ifade etmiştir. Denizler bir çok majör insani etki yüzünden ekolojik olarak çökmektedir. Turizmin olumsuz etkileri, evsel ve endüstriyel atıklar, yanlış alanda yanlış tekniklerle uygulanan büyük balıkçılık teknikleri, küçük ya da amatör aşırı/bilinçsiz balıkçılık teknikleri, kıyılarımızda yanlış veya aşırı yapılaşma, yangın ve erozyonlar gibi bir çok insan kaynaklı faktör .

Bunda bireyin aşırı veya bilinçsiz talepleri "ARZ" noktasında yaşanan boşlukları, yasadışılığı da tetiklemektedir. Sonuçta tüm konuşulanların can alıcı aktörü yer yer "SORUMLU TÜKETİCİ, TALEP EDEN, BİZ" ana aktörü değil midir? Deniz Koruma Alanları başta olmak üzere Sorumlu Balıkçılık Aktörleri "Koruma " da çok önemli rol üstlenecektir.

Devlet ve yerel mülki idare mekanizmaları ile ilgili olarak söz konusu sorumluluklar noktasında proje sonunda "Sorumlu Amatör Balıkçılık Uygulama Standartları / Prensiplerinin iyileştirilmesi, yaygınlaşması yönünde kamu kanaatlerini bildiren bir bildiri makamlar dikkatine sunulacaktır.

Denizde yasadışı ve aşırı balıkçılıkla mücadelenin denetim güçlükleri yanında karada denetim ve otokontrol faaliyetlerinin etkin verimi ilgili kamu kesimi ve kurumlara ifade edilecektir.

Projemiz Gıda , Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'mız tarafından resmi yazı ile desteklenmiştir ve bu kapsamda iletişimlerimiz süregelmektedir.

Alınacak yol uzundur, bir ya da 10 projeye sığamayacak kadar çok emek gerekmektedir ve bu demektir ki paylaşılacak değerler çoktur, birliktelik için nedenlerimiz çoktur. Deniz ve kıyı alanlarının korunması noktasında katkı koyabilmenin dileği ve heyecanıyla herkese selam ve sevgilerimle...

© 2013 N. Ozan Ververi / Sualtı Araştırmaları Derneği

Kaynakça:

FAO TECHNICAL GUIDELINE FOR RECREATIONAL FISHERIES 13, EIFAC Workshop on a Code of Practice for Recreational Fisheries / Twenty-fifth Session of EIFAC, **21–28 May 2008, in Antalya, Turkey, held in conjunction with the EIFAC Symposium** on Interactions between Economic and Ecological Objectives of Inland Commercial and Recreational Fisheries and Aquaculture; at the FAO Regional Workshop on Recreational Fisheries in Central Asia)